

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M. A.**, bývajúceho v K. proti žalovaným **1/ Ľ. V.**, bývajúcej v K., zastúpenej JUDr. A. Z., advokátkou so sídlom v K., **2/ Ing. R. K.**, bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. A. G., advokátom so sídlom v K., **3/ Ing. P. S.**, bývajúcemu v K., zastúpenému JUDr. A. G., advokátom so sídlom v K., **o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 27 C 190/2000, o námietke zaujatosti žalobcu a M. A., bývajúcej v K., oboch zastúpených JUDr. T. V., advokátkou so sídlom v K., voči sudcom Krajského súdu v Košiciach JUDr. A. Š., JUDr. J. S. a JUDr. T. V., členov senátu 5 Co, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach JUDr. A. Š., JUDr. J. S. a JUDr. T. V. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania tejto veci (vec Okresného súdu Košice II sp. zn. 27 C 190/2000).

O d ô v o d n e n i e

Členovia odvolacieho senátu Krajského súdu v Košiciach JUDr. A. Š., JUDr. J. S. a JUDr. T. V. v konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 5 Co 272/2011 predložili podľa § 16 O.s.p. vec na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu námietky zaujatosti uplatnenej žalobcom a M. A. podaním z 28. februára 2012 voči členom odvolacieho senátu 5 Co.

V námietke zaujatosti z 28. februára 2012 (č.l. 428 spisu) uviedli, že dôvodom vylúčenia členov odvolacieho senátu 5 Co sú objektívne obavy o ich nezaujatosti vyplývajúce z toho, že odvolací senát rozhodujúci v tejto veci (rozsudkom zo 4. júna 2008) nerešpektoval právny názor veľkého senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky

z 28. júna 2006 (sp. zn. 31 Cdo 1836/2005), ale vychádzal z nesprávneho názoru Najvyššieho súdu Českej republiky (vec sp. zn. 22 Cdo 534/2002), ktorý v rozhodnutí presvedčivo nevysvetlil z pohľadu odklonu aj od ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v obdobných veciach. Použitie prekonanej judikatúry možno považovať za jurisdikčnú svojvôľu odporujúcu princípom materiálneho právneho štátu porušujúcu princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí i rovnosti účastníkov v konaní. Z pohľadu praxe "európskeho súdu" nestrannosť sudcu je možné dôvodiť i na základe výkonu jeho funkcie (Leonard proti Malte z 8. júla 2004).

JUDr. A. Š., JUDr. J. S. a JUDr. T. V., členovia senátu 5 Co, k vznesenej námietke zhodne uviedli, že sú bez pomeru k veci i účastníkom konania a ich zástupcom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Košiciach (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť uvedenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 O.s.p.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). V tomto prípade ide v poradí o prvý z uvádzaných prípadov (§ 15a O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1/ k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť)

2/ k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],

3/ k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Explicitne je definované tzv. zákonné vylúčenie sudcu, a to vtedy, ak sudca rozhodoval vec na súde nižšieho stupňa, a naopak (§ 14 ods. 2 O.s.p.). V prejednávanej veci ale o takýto prípad nejde.

Námietka zaujatosti v tomto prípade vzhľadom na nižšie uvádzanú judikatúru predstavuje výnimku z ustanovenia § 14 ods. 3 O.s.p., vzťahujúcu sa na dôvody vylúčenia založené v postupe súdu o prejednávanej veci, alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Sudca sa má objektívne javiť v očiach strán, že je nestranný, a zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o jeho nestrannosti. Právo na nestranného sudcu je súčasťou práva na spravodlivý proces, ktorý je zaručený nielen ústavou, ale aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Z toho vyplýva, že pri posudzovaní otázok nestrannosti treba v každom prípade zohľadniť judikatúru Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.

K tomu možno citovať napríklad z rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 47/05: "Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodovanie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti pre uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (III. ÚS 71/97). Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že

by sudca zaujatý mohol byť. Neustrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci".

Z tohto rozhodnutia, ktoré je súhrnom ustálenej judikatúry aj Európskeho súdu pre ľudské práva, vyplýva najmä to, že objektívna neustrannosť sa nikdy neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade teda platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne neustranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán.

Ani Občiansky súdny poriadok nemôže obísť tieto zásadné rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva, a preto treba trvať na tom, aby sa analyzovaná situácia (uvádzaná v námietke zaujatosti) posudzovala so zreteľom na citovanú judikatúru, z ktorej vychádza i Najvyšší súd Slovenskej republiky (napr. sp. zn. Nc 72/03): Pokiaľ sa sudcovi výnimočne, napriek uvedeným požiadavkám, nepodarí predísť vzniku situácie, v ktorej jedna procesná strana prezentuje svoje pochybnosti o jeho nezaujatosti a vyvodzuje ich preukázateľným spôsobom zo skutočností vyvolaných samotným sudcom tým, že mu v prejednávanej veci opakovane vadným jednostranným procesným postupom znemožnil realizáciu niektorého zákonného procesného práva a v dôsledku toho tiež porušil povinnosť zabezpečiť účastníkom rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv, treba tieto pochybnosti považovať za závažné a priznať im význam aj bez priameho preukázania existencie pomeru sudcu k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom.

Vychádzajúc z dôvodov uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 7. októbra 2009 sp. zn. 3 Cdo 74/2009 (č.l. 305 – 308 spisu), možno zistiť len to, že k zrušeniu rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 4. júna 2008 sp. zn. 5 Co 177/2007 došlo v dôsledku nesprávneho postupu súdu, ktorý M. A. nepovažoval za účastníčku konania a preto s ňou nekonal (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Obsah rozhodnutia však nepreukazuje tvrdenia o porušení práv účastníkov konania na spravodlivý proces pri zachovaní princípov predvídateľnosti, rovnosti a ústavných požiadaviek riadneho a presvedčivého odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu zo 4. júna 2008. Pokiaľ námietka o predpojatosti súdu smeruje k otázke správneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom (prípadne rešpektovania ustálenej judikatúry), je potrebné uviesť, že systém kontinentálneho systému práva, kde patrí aj právny poriadok Slovenskej republiky nevychádza zo všeobecnej záväznosti prijatej (a publikovanej) judikatúry všeobecných súdov, správnosť prijatých právnych záverov v tej -

ktorej individuálnej veci preskúmajú sudy v riadnom i mimoriadnom inštančnom procesnom postupe pri rešpektovaní práva na spravodlivý proces vo svetle judikatúry ústavného súdu i ESLP zahŕňajúce v sebe najmä princíp „rovnosti zbraní“, princíp kontradiktórnosti konania, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a ďalšie požiadavky spravodlivého súdneho konania. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky ako nadriadenému súdu (§ 16 O.s.p.) bez ďalšieho neprináleží polemizovať s dôvodmi zrušujúceho ani zrušeného rozhodnutia.

Z vyššie uvedeného sa však Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky jednoznačne nejaví, že by konajúci senát zámerne viedol opakovane konanie spôsobom, ktorým by chcel porušovať základné práva účastníkov konania do miery, ktorá by ho z objektívneho hľadiska stavala mimo ústavné kritérium jeho nestrannosti.

Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, v zmysle (§ 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. v znení zmien a doplnkov) a je povinný prejednať a rozhodnúť všetky veci, ktoré mu boli pridelené v súlade s platným rozvrhom práce súdu. Obsah tohto práva a povinnosti je základným predpokladom výkonu funkcie sudcu.

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti voči členom odvolacieho senátu 5 Co Krajského súdu v Košiciach o skutočnostiach vylučujúcich sudcov z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Prezentované dôvody vylúčenia namietaných sudcov (troch členov odvolacieho senátu) z prejednávania a rozhodovania uvádzané v námietke zaujatosti bez ďalšieho nezakladajú a nesvedčí o existencii vzťahu (subjektívnej alebo objektívnej povahy) relevantného z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p.

So zreteľom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že sudcov odvolacieho senátu 5 Co Krajského súdu v Košiciach nevytlúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. marca 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková